

KAPellen en kruisen

nummer 62

maart 2014

STICHTING Kruisen en

KAPellen in LIMBURG

Onze contactdag op zaterdag 12 april 2014 is in het Missiehuis in Steyl. U vindt daar deze Calvarieberg.

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475) 386 747

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie
J.H. Jenniskens (hoofdredacteur)

Donateurs
minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen
€ 12,50 per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

HUIS VOOR DE KUNSTEN LIMBURG

BISDOM ROERMOND

VAN DE VOORZITTER

Lach en traan

Het nieuwe jaar is voor onze Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg met een lach en een traan begonnen.

We vieren dit jaar dat onze stichting precies 60 jaar bestaat. Zo'n diamanten jubileum is een heugelijk feit dat we zeker niet ongemerkt voorbij mogen laten gaan. Maar de eerste weken van dit jubileumjaar werden onze gedachten afgeleid van feestelijkheden en vooral vervuld van bedroefdheid door het overlijden van onze secretaris Ben Brader. Eind vorig jaar was een ernstige ziekte bij hem geconstateerd en veel sneller dan verwacht bleek die ziekte hem de baas. We missen in Ben Brader een toegewijde secretaris, een groot kenner van kruisen en kapellen in Limburg en bovenal een goed mens op wie wij nimmer tevergeefs een beroep hebben gedaan. Elders in deze nieuwsbrief zullen we nog uitgebreid stilstaan bij zijn overlijden.

Ben Brader was ook de hoofdredacteur van deze nieuwsbrief. Vanuit het bestuur is een kleine redactie gevormd die het werk van Ben zal overnemen. Vanaf deze plaats spreek ik alvast mijn grote dank uit richting Jos Jenniskens uit Horst, die zich bereid verklaard heeft zowel het secretariaatswerk als de eindredactie van de nieuwsbrief op zich te nemen.

Zoals gezegd hebben we dit jaar ook vrolijk nieuws te melden. In de loop van dit jaar zullen we op diverse momenten aandacht gaan besteden aan ons jubileum. Vanzelfsprekend doen we dit tijdens onze jaarlijkse contactdag op zaterdag 12 april in Steyl. Ik hoop velen van u daar te mogen begroeten.

Matheu Bemelmans,
voorzitter

Inhoudsopgave:

Voorkant: Calvariegroep Missiehuis Steyl	1
Van de voorzitter	2
In memoriam Ben Brader	3
Bissebeekse vers	4
Kapel Moeder van Troost in Reuver	5
Het Van Dael-kruis in Buggenum	6
Kastje Mariaboom en kruisbeeld Terhagen	8
Memoriekruis Nicolaas Hubertus Raike	10
Reactie op no 61 Akerweg te Ransdaal	11
Pastoor zegent vier wegkruisen in.....	12
Interessante vraag over een Mariabeeld	13
Op de fiets langs Lourdesgrotten	14
Maria van Lourdes in nis Kerkstraat Broekhuizenvorst	16
OL Vrouwe Kapel van het wonderbare schot	17
Contactdag op zaterdag 12 april 2014	18
Achterkant: Kunstwerk Christus aan het kruis (tuin Missiehuis Steyl).....	20

BEN BRADER

1938 - 2014

Ben Brader

Op 12 januari heeft Ben Brader het tijdelijke met het eeuwige verwisseld. Daarmee is een gedreven bestuurder van onze stichting heengegaan. In de bijna tien jaren dat hij secretaris was, heeft hij bijzonder veel werk voor de kruisen en kapellen in Limburg verzet.

In zijn werkzame leven was Ben Brader directeur van de Stafdienst Stichting Onderwijs Midden- Limburg en vanaf 2004 lid van ons bestuur. Als secretaris was hij punctueel en nauwgezet. Ben Brader diende de zaak meer dan gemiddeld. Moeiteloos combineerde hij in het begin het secretariaat en het penningmeesterschap met de eindredactie van ons tijdschrift. Letterlijk niets was hem teveel. Hij onderhield de contacten met het Huis der Kunsten en de Monumentenwacht, en reisde door de hele provincie op zoek naar nieuwsfeitjes voor *Kapellen en Kruisen*. In het kader van het Europese project Interreg IV had hij zitting in de commissie, die de aanvragen voor restauratieprojecten beoordeelde en de fondsen toekende. Ben Brader was altijd present op vergaderingen, studiedagen en contactbijeenkomsten. Zelfs toen zijn Gerrie ernstig ziek te bed lag, woonde hij in 2007 een gedeelte van de contactdag in Thorn bij. Het tekent hem, dat hij het gezelschap pas verliet toen hij vaststelde, dat alles volgens plan verliep.

Hij was de spin in het web. Als ik eens een uurtje op de thee kwam, was het normaal dat de telefoon een paar keer overging en er iemand aan de lijn was voor het een en ander over het klein religieus erfgoed. Hij

handelde dat bericht af of gaf het door aan degene die binnen de stichting daarvoor de verantwoordelijkheid droeg. Dan werd er ook nog gebeld voor zijn andere secretariaten, zoals dat van de Stichting Kruisen en Kapellen in Thorn, de Jacobusbroederschap of de handvol andere organisaties waarvoor hij in touw was. Hij had het er graag druk mee, ook al had hij dan soms wat minder tijd om de stapels boeken te lezen die in de kamer klaar lagen. Ging iets naar zijn zin niet vlug genoeg, dan werd hij ongeduldig: dat kan vlugger en beter! Het tijdschrift was zijn trots. Ben Brader was al ernstig ziek, toen hij het vorige nummer samenstelde. Dat het zijn laatste zou worden, had niemand verwacht. Hij was daar te strijdbaar en optimistisch voor.

Door zijn vrijwilligerswerk, maar ook door zijn persoonlijkheid was hij geliefd: vriendelijk, attent, betrouwbaar en gastvrij. Dat niet alleen de leden van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg het gevoel hebben een goede vriend te verliezen, bleek wel bij de uitvaart op 18 januari 2014 in Thorn.

Pastoor-Deken Maessen deelde mee, dat het kerkbestuur een Bernardusklokje ter ere van hem laat gieten, dat een plek zal krijgen in een Thornse veldkapel. Ook wist hij te vertellen, dat Ben Brader voor zijn vele verdiensten benoemd zou worden tot Ridder in de orde van Oranje-Nassau. Het ware hem gegund dat mee te maken en wij waren graag getuige daarvan geweest, maar dat heeft niet meer zo mogen zijn. Ben is aan zijn laatste reis begonnen.

Koos Swinkels, ere-voorzitter

Bissebeeks Vers

Kruisen, kapellen en kerken maken onderdeel uit van het mooie Limburgse land, maar zij staan ook vaak op de mooiste plekjes in het landschap. Stel dat zij konden praten!

Land gaat hier op in lucht.

*De zon heeft wolken
in brand gestoken
en velden in vlam gezet.
Achter de wolken bidden vogels,
achter koren wonen paarden.
Mensen hebben bomen
om hun huizen gebouwd.
Zij wonen in de luwte van hun vee.
Mensen hier zijn stil,
omdat wolken nog zoveel
te vertellen hebben.*

*Aan de horizon gaat
een rood dak op in de zon.
Nieuwe wolken drijven aan.
Zij zullen velden groen verven.*

*Gaat land hier op in lucht
of lucht in land?*

*Wiel Oehlen
(foto: Jan Jansen)*

KAPEL MOEDER VAN TROOST IN REUVER

De auto parkeer ik bij het kerkhof van Reuver. Hier verandert de verharde Onderste Hofweg in een heuvelachtig zandpad dat me, tussen het Foekesbrook en de spoorlijn Venlo-Roermond, naar beneden voert. Het is een klein maar prachtig stukje natuur tussen Reuver en Belfeld. De bomen en het struikgewas vertonen reeds de groene sporen van de naderende lente. In de wegberm staan enkele soorten veldbloemen in volle bloei. Momenteel overheersen de paarsrode judaspenning, de felgele paardenbloemen en de helderwitte meizoentjes. Het wonder der natuur voltrekt zich weer opnieuw. De vogels geven uitbundig hun vreugde hierover ten gehore. De Schellekensbeek meandert door het enkele meters lager gelegen dal en voert haar heldere water kabbelend naar de Maas. Tussen de bomen en struiken door ontwaar ik de door de zon beschenen rode dakpannen van een afgelegen boerenwoning. Op het laagste punt slingert de weg zich onder de spoorlijn door. De beek verdwijnt hier onder het pad om aan de overkant van de viaduct weer tevoorschijn te komen. Recht voor me, enigszins door struikgewas aan het oog onttrokken, ontwaar ik de oude boerderij "De Onderste Hof". De geschiedenis van deze gebouwen gaat terug tot in de veertiende eeuw. De huidige gebouwen stammen gedeeltelijk uit het eind van de achttiende eeuw.

Moeder van Troost

Verscholen in de bocht van het pad ligt een klein wit kapelletje, omringd door hoge bomen. Dit kapelletje uit 1761 maakte vroeger deel uit van de boerderij en was gewijd aan de heilige bisschop Cornelius. Thans is het een Mariakapelletje. De ingang is voorzien van een sierlijk smeedijzeren draaihek. Gelukkig is het hek nu niet op slot. De muren en het gewelfde plafond zijn wit gepleisterd, evenals de buitenkant van de kapel. Drie kleine vensters, een boven de deur en een in iedere zijwand zorgen samen met de deuropening voor het gedempte licht in de kapel. Een iets verhoogd opgesteld houten altaar staat tegen de achterwand.

Elegant Mariabeeld

Hierop prijkt een elegant gekleurd Mariabeeld met op haar arm het kindje Jezus. Dit altaar draagt het opschrift: "Moeder van Troost". Het beeld is afgeschermd door een glazen kastje. Links en rechts van het altaar staan twee hoge standers waarop vazen met bloemen zijn geplaatst. Rechts tegen de achterwand hangt een ingelijst gebed tot Maria. Het geheel is afgeschermd door een smeedijzeren afscheidingshek. In de beperkte ruimte vóór dit hek staan twee knielbankjes en enkele eenvoudige stoelen. Hier maak ik dankbaar gebruik van voor een moment van rust. Rechts tegen de muur hangt een prachtig smeedijzeren kruis. Een ideale omgeving om even te mijmeren over de wonderen van de natuur. Al doordenkend kan het bijna niet anders dan dat hier een plan van een Hogere Macht aan ten grondslag moet liggen. Zelf denk ik dat er toch wat meer is tussen hemel en aarde dan hetgeen de mens met zijn zintuigen kan waarnemen. Het bestaan van die Hogere Macht blijft echter een kwestie van geloof.

Er branden enkele door bezoekers aangestoken waxinelichtjes. Voor € 0,25 mag je een kleurenfoto van het beeldje meenemen.

Tekst en tekening: P. van Buggenum

HET VAN DAEL-WEGKRUIS IN BUGGENUM IN ALLE GLORIE HERSTELD, HERPLAATST ÉN FEESTELIJK INGEZEGEND

Wanneer het Van Dael-wegkruis oorspronkelijk werd geplaatst, is niet bekend; over de verwoesting ervan weten we meer.

In “Buggenum door de eeuwen heen” (1984 blz 107) is te lezen dat, volgens overlevering, het kruis in 1906 tijdens een hevige onweer door de bliksem werd getroffen en daarbij ernstig beschadigd werd. Het wegkruis stond toen nabij het kruispunt Zevenellenweg (nu Roermondseweg)/Groeneveldweg/De Giesel. Een betreffend kaartfragment is van omstreeks 1850.

De eigenaar van het perceel, waarbij het kruis stond, een zekere Van Dael, zou na de verwoesting gezegd hebben: *“Es d’n Hieër de handj aan zichzelf sjeit, dan zit ich gein noew”*.

Het zwaar gehavende houten corpus (zie foto) is bewaard gebleven bij de familie Vogels (Giel vanne Smjeed) en later in bezit overgegaan naar de Heemkunde Buggenum (Stichting Buggenum door de Eeuwen heen). Daar lag het lange tijd te wachten op een kans voor herstel.

Europees subsidie

In 2011/2012 werd, mede met Europese subsidie, een project opgezet om religieus erfgoed (zoals kruisen en kapellen) op te knappen. Heemkunde Buggenum (Stichting Buggenum door de Eeuwen heen) nam de kans waar en meldde het Van Dael-wegkruis aan voor restauratie.

Het door Monumentenwacht (adviseur voor subsidietoekenning) opgestelde rapport had

evenwel als conclusie, dat géén subsidie voor herstel diende te worden toegekend. Het advies was om het zwaar beschadigde corpus, met vooral het bijbehorende verhaal, te bewaren zoals het was.

Houtbewerker

Toen het restauratieatelier van Westrombedrijven (opdrachtnemer voor de restauratie van kruisen en kapellen) in 2012 een Open Dag organiseerde, kwam het houten corpus via de Monumentenwacht, in beeld als demonstratieobject voor de houtbewerker van het atelier.

Met de nodige scepsis ging de restaurateur aan de slag; echter gaandeweg tijdens zijn nauwgezet hak- en guts-werk raakte ook hij razend enthousiast. Compliment aan zijn vakmanschap, het resultaat mag gezien worden.

Openbare ruimte

Met zicht op een voortreffelijk gerestaureerd beeld moest gezocht worden naar een passende plek voor herplaatsing.

Alsof het zo moest zijn was er in het ontwerp voor de nieuwe ontsluitingsweg voor Buggenum al een plekje gereserveerd. Wel waren er wat administratieve handelingen nodig om toestemming te krijgen voor een plekje in de zogeheten openbare ruimte. Als tegenprestatie vroeg de Gemeente Leudal wel het onderhoud van het plantsoentje over te nemen.

In eigen beheer

Na de verkregen toestemming is het wegkruis in eigen beheer geplaatst en is de kap nog van leien voorzien. Een passende beplanting maakt het plekje compleet.

Het project is afgerond met een plechtige inzegening door pastoor C. Dieteren op zaterdag 1 juni 2013. Voorafgegaan door fanfare Excelsior en schutterij St. Aldegundis liepen buurtbewoners mee in processie naar de locatie. Alom klonk waardering voor het geleverde werk, waarmee de buurt was verrijkt.

Vermeldenswaard is bovendien ook nog dat gouverneur Theo Bovens bij een werkbezoek op 10 juli 2013 de plek heeft bezocht. Ook deze delegatie was onder de indruk van het achterliggende verhaal en sprak waardering uit voor het geleverde werk.

Harrie Sleutels

KRUISEN OP BOMEN IN ELSLOO

Kastje Mariaboom.

In de Catsopperstraat, in Elsloo beter bekend als de Slevrouweberg, aan de ene zijde geflankeerd door hoge bomen en struikgewas en aan de andere zijde een talud met als achtergrond oude doornen hagen, staat halverwege een ongeveer 5 meter hoge boom, leeftijd 500-600 jaar met een omtrek van meer dan 2 meter. De boomsoort is *Tilia Cordata* (klein-bladige linde). Halverwege de linde is een kastje geplaatst, waarin een Mariabeeldje, met aan de bovenzijde een kruisje. In het driehoekige bovenfrontje staat de tekst "Ave Maria". Aan de voet van de boom staat een zuiltje met op de tekstplaat een gedicht, passend bij de omgeving, dat de auteur Jack Jacobs heeft vastgelegd in het boekje *Wandelen met de Muze*, gedichtenroute rond Elsloo. Door het afsluiten van de spoorwegovergang aan het einde van deze straat is deze vrijwel gevrijwaard van doorgaand verkeer en houdt ze haar rustig en mooi karakter. Het Mariabeeldje schijnt geplaatst te zijn aan het begin van de vorige eeuw op de plek, waar als gevolg van een caf eruzie een man is doodgestoken. Een andere versie zegt, dat hier een man en zijn paard zijn gedood en vervolgens in het talud zijn begraven. De combinatie boom als oudheid en het anderhalve eeuw oude monumentje in deze mooie omgeving, waar een buurt trots op kan zijn, komt goed tot zijn recht.

*Schilderij Mariaberg door Ton Vranken Elsloo.
(Uit: Wandelen met de muze)*

Mariaboom uit boekje Kleine Monumenten Stein. (Jan Berix)

Gedicht van Jack Jacobs

(Uit Wandelen met de muze)

**De oude knotten van de wilg
robuust en grillig als ze zijn
bieden onze lieve vrouw
gastvrijheid
in de schaduw
van hun groene uitlopers**

**een vogel schudt devoot
zijn veren**

**bij wijze van gebed
weerklinkt een bedaard
gesjirp**

**een tere rilling
van gelukzaligheid
maakt zich van mij meester**

**mijn binnenste loopt
over
van een gelouterde
stilte**

**De ouw kóp die wíe
graof ên óét 't fetsóón
nwèje Ozzelivvevrouw
mit vâöl póntenäör
in de sjeem
van hun greun botte**

**'ne voogel rungelt vróum
zíen vaere**

**bíe wíeze van e gebaej
sjalt 'n aanstènjich
gesjilp**

**'n taere sjóévering
van zjèlich gelök
méístert mich**

**míe bønneste luip
euver
van éín gelóéterde
stilte**

Wegkruis Terhagen

Ter rechterzijde voor de spoorbrug in Terhagen, langs de weg die omhoog gaat naar het lage bos, is tegen een eeuwenoude lindeboom, die door snoei en ouderdom een karakteristiek aanzien heeft gekregen, een kruisbeeld + corpus geplaatst dat ongeveer dertig jaar geleden het oude en verweerde betonnen kruis heeft vervangen. In die tijd waren het de bestuursleden Jean Hoeveler en Louis Huiveneers die het houten kruis met achterwand en zadeldak met metalen afdekking vervaardigden. De boom met kruis staan op particuliere grond. Om de boom in stand te houden heeft de vorige eigenaar Jan Driessen, oud Elsloonaar, het I.K.L. ingeschakeld om snoeien en onderhoud deskundig te verzorgen. Het onderhoud van het kruis dat door weersomstandigheden te lijden heeft, moet geregeld een laag lak krijgen en in 2013 is het geheel mooi hersteld door Harry Bours, bestuurslid van de Stg. Kleine Monumenten Stein.

Ook de buurvereniging Terhagen kleurt het geheel regelmatig op met een bloemetje.

De mooie plaatsing van beide monumentjes, zowel boom als kruisbeeld, nodigt je bij een wandeling naar het bos uit, even op die plek stil te staan en zo men wil een groet te brengen.

Kruisbeeld Terhagen uit boekje Kleine Monumenten Stein. (Jan Berix)

*Namens de Stg. Kleine Monumenten Stein.
Piet van Mólken, voorzitter / secretaris.*

MEMORIE KRUIS TE GRONSVELD

Gronsveld no 10. Mgr. Willigersstraat no 8

Gronsveld

Het stenen kruis in de Mgr. Willigersstraat ter hoogte van huisnummer 8 is een ongevalskruis of memoriekruis van de grootvader van Pjèrke Rëks. Vroeger heette deze straat “Achter ién de sjtraot”.

Grootvader

Wie was de grootvader van Pjèrke Rëks? In het rijks- en Gemeentearchief werd onderzoek gedaan naar de naam Rëks en men stuitte op de naam Nicolaas Hubertus Raike. Hierna raadpleegde men het overlijdensregister van de Sint Martinuskerk van Gronsveld en daarin stond vermeld dat op “18 juni 1888 begraven is Nicolaas Hubertus Raike, echtgenote van Anna Catharina Schiepers in de leeftijd van 76 jaar. Onverwacht gestorven”. Men vermoedt dat hij door een ongeluk met een paard om het leven is gekomen. Het feit dat men destijds een stenen kruis heeft geplaatst betekent dat dit ongeval indruk heeft gemaakt op de bevolking van Gronsveld.

Eerste kruis

Het eerste kruis was het kruis dat Math Damzo opgroef bij het bouwen van zijn woning aan de Mgr. Willigersstraat. Jaar en datum zijn helaas onbekend. Hij plaatste het tegen zijn schuur waar het na verloop van tijd gestolen werd en nooit meer terug gevonden is. Het stenen kruis dat er nu staat is afkomstig van het kerkhof te Cadier en Keer. Het is een zeer oud kruis van vermoedelijk rond 1500. In die tijd plaatste men geen namen of overlijdensdatum op een kruis, aangezien dit geen nut had, want de meeste mensen konden toch niet lezen of schrijven. Het kruis heeft een hoogte van 61 cm. en een breedte van 42 cm. De balken zijn 11 cm. dik.

Grenspaaltje

Voorheen deed het kruis in Cadier en keer dienst als grenspaaltje op de hoek Rijksweg-Kerkstraat tot in 1991. Een oplettende inwoner ontdekte het paaltje, groef het uit en zo kwam het stenen kruis weer terug, nadat het jarenlang op zijn kop was ingegraven. Het kreeg een dankbare herplaatsing in 1991 te Gronsveld. Zo is in 1991 de herinnering aan Nicolaas Hubertus Raike toch nog bewaard gebleven voor onze kinderen en kleinkinderen.

Ubachsberg, Chris Willems

REACTIE OP NO 61 AKERWEG TE RANSDAAL

Geachte redactie,

In nummer 61 van Uw blad "Kruisen en Kapellen" staat op bladzijde 13 een foto en tekst van Jan Janssen. Het kruis staat in de Akerweg te Ransdaal. Graag wil ik iets meer vertellen over dat kruis.

Dit smeedijzeren kruis werd geplaatst in juni 1990, langs de Akerweg in Ransdaal. Voor de inwoners van Ransdaal heette het daar "In d'r Buuèkel". Het kruis werd ontworpen en gemaakt door Wiel Erven en Rim Lipsch, het initiatief tot het plaatsen kwam van Hub Lipsch, de eerste en de laatste leden van de Heemkundevereniging.

Bij de splitsing van de Akerweg met een veldweg, die naar een pomphuis ging, stond op de hoek van een weiland een wilg. Aan die wilg hing een klein kruis met afdak. Bij de ruilverkaveling in 1964 werd de weg naar het pomphuis opgeheven. De wilg met kruisje hield stand tot in 1984. De wilg gaf het op, geveld door ouderdom en het kruis was spoorloos. (op de foto in zwart/wit is de wilg met kruisje).

Het smeedijzeren kruis, geplaatst op ongeveer 500 meter naar het Zuiden, vervangt sinds 1990 het kleine kruis aan de wilg. (bij de foto in kleur kijken wij in tegenovergestelde richting, dus richting het dorp Ransdaal). Misschien is het de moeite waard om een plekje te geven in Uw blad.

*Vriendelijke groeten,
H.J.Lipsch, Klimmen*

Ransdaal in d'r Buuekel 1982

In d'r Buuekel 20 aug 2011

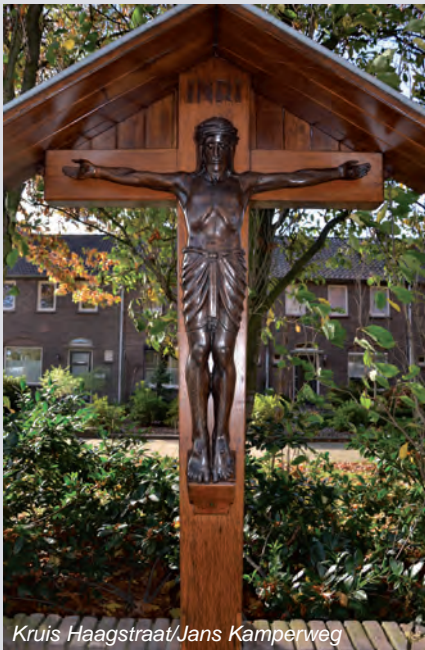

DRUKKE ZONDAG VOOR PASTOOR BROERS IN SITTARD

Voor pastoor Harrie Broers van de parochies Antonius van Padua (Ophoven) en Christus Koning (Leyenbroek) in Sittard is er zaterdag 26 oktober 2013 volop werk aan de winkel. Hij zegent dan tijdens een soort marathon maar liefst vier, door de Werkgroep Kruisen en Kapellen van de Vereniging Sittards Verleden gerestaureerde, veldkruisen in.

Er was een strak tijdschema op gesteld:
14.00 uur: *Kruis Helweg/Sjteinpaedje*
14.25 uur: *Kruis Watersleyerhof*
14.50 uur: *Kruis Haagstraat/
Jans Kamperweg*
15.25 uur: *Kruis Holleweg/Rijksweg Zuid*

Kruis Helweg/Sjteinpaedje

Dit kruis is in 1995 geplaatst door Jan Gorissen en Lou Franssen uit Leijenbroek, en wel op verzoek van de moeder van Jan Gorissen, Stinnie van Maanen.

Stinnie had het kruis in 1953 gekocht en het geplaatst op het kerkhof te Sittard op het graf van haar vader. Na ruiming van dit graf kwam het beschikbaar en na restauratie door de Werkgroep heeft het nu een nieuwe plaats gekregen.

Kruis Watersleyerhof

De hoeve Watersleyerhof maakte vroeger deel uit van het landgoed Watersley. De familie Bosch, sedert 1934 pachter van de boerderij, kocht het gebouw in 1977. Het kruis, dat tegen de gevel geplaatst is, stond tot 2010 op de Geleenderveldweg in Munstergeleen. Het was bekend als :”Jezus achter de tralies”.

Kruis Haagstraat/Jans Kamperweg

Bij gelegenheid van de eerste missie in de Antoniuskerk in Ophoven in 1924 werd aan de Haagstraat een kruis geplaatst. Dit kruis diende tevens als eerherstel voor een eerder kapotgeslagen muurkruis. In 1981 hebben scoutingvaders uit Ophoven, bijgenaamd de”Patrouille Bokkenrijders” het kruis gerestaureerd en herplaatst. Ruim dertig jaar later was het kruis wederom aan een opknappbeurt toe. De Vereniging Sittards Verleden met de Werkgroep Kruisen en Kapellen begon in 2012 aan de restauratie, die inmiddels is afgerond.

Wegkruis Holleweg/Rijksweg Zuid

Het houten kruis is hersteld door leerlingen van het Dacapo-College, het corpus werd onder handen genomen door de heer Rompelberg uit Elsloo. Jo Hamers en Herbert Geene hebben verder de nodige assistentie verleend. Het kruis is hier geplaatst na de wegverbreding van 1958 op initiatief van de heer C. Custers, de vorige bewoner van het achterliggende pand. De leerlingen van de toen zogeheten Ambachtsschool hebben het kruishout vervaardigd, een Sittardse beeldhouwer, wiens naam in de vergetelheid is geraakt, maakte het corpus. De leerlingen van het Dacapocollege hebben zich derhalve als waardige opvolgers van hun collega's van de Ambachtsschool getoond.

INTERESSANTE VRAAG VAN MEVR M. VAN TULDEN-BRINKMANS

Wij, de kinderen van Gerta Brinkmans-Schroé, zijn op zoek naar een door haar geschonken Mariabeeld. Onze Mama is dit jaar 34 jaar geleden op 68 jarige leeftijd overleden.

Wij verkochten vroeger beelden in de winkel.

Mama heeft het beeld geschonken aan een klooster in Limburg, ik meen in Echt maar weet het niet. Ze heeft dit geschonken opdat het haar 16 kinderen allemaal goed mocht gaan.

Wij zijn nog met 14 en op een na allemaal met partner. Het zou fijn zijn als wij, haar kinderen, wisten of het beeld er nog is en waar dan.

Mogelijk dat een publicatie in jullie blad enig licht kan werpen op de vraag waar dit Mariabeeld is.

Informatie over het Mariabeeld

Onder het beeld staat in het Latijn:

**Memorare
Mater Gratianum
.... gaudii nostri**

**In declaratione dogmatis
tuae in coelum assumptionis.**

**Anno Sancto 1950
Die 1 Novembris**

In het Nedelands:

**Gedenk
Moeder van genadegaven
bron van onze vreugden.**

**Bij gelegenheid van de uitvaardiging
van het Dogma van
Uw Tenhemelopneming
in het Heilig Jaar 1950
1 November**

Benedictijn Lambertus Moonen onderzoekt Lourdesdevotie in grensregio
OP DE FIETS LANGS LOURDESGROTTEN

door Matheu Bemelmans

“Sommige mensen gaan vanuit Limburg naar Lourdes. Ik doe precies het omgekeerde: ik onderzoek wat er in Limburg over Lourdes te vinden is. En dat is verrassend veel.” Aan het woord is broeder Lambertus Moonen, monnik in de bekende Benedictijnerabdij van Mamelis vlakbij Vaals.

Al bijna 25 jaar doet hij onderzoek naar Lourdesgrotten en Mariaverering in Limburg, Belgisch-Limburg en het Duitse Rijnland. Hij schreef er een studie en diverse artikelen over. Ook heeft broeder Lambertus in de loop der jaren een aardig ‘Lourdesarchief’ opgebouwd. “Het begon eigenlijk met een eenvoudige vraag,” vertelt hij in de sobere ontvangstkamer van abdij Sint-Benedictusberg. “Bij ons vorige klooster in Merkelbeek stond een Lourdesgrot en iemand wilde weten of dat misschien de oudste van Limburg was. Ik ben toen in wat archieven gaan speuren en zo is mijn interesse gewekt.”

Inmiddels heeft de monnik waarschijnlijk het meest complete overzicht van Lourdesgrotten in de grensregio. “Alleen al in Limburg hebben er ooit honderden gestaan. Ik denk dat er daar nu nog zo’n vijfenzeventig van over zijn. Vooral bij parochies en in kloostertuinen kun je ze nog vinden. Uit de tuinen van particulieren zijn ze bijna allemaal verdwenen.”

Op de vraag of er dan zoveel particuliere grotten waren, antwoordt broeder Lambertus bevestigend. “Jazeker. Er waren heel wat mensen die een bedevaart naar Lourdes maakten en bij terugkeer als herinnering een

grotje in hun eigen tuin wilden hebben. In Valkenburg woonde een zeker opa Habets die er een specialiteit van had gemaakt om Lourdesgrotten te bouwen. Vooral bij mensen thuis. Ik geloof dat hij er alles bij elkaar wel meer dan vijfenzeventig heeft gebouwd.”

Soms werd het project ook groter aangepakt en verscheen er bij de parochiekerk of in een park een levensgrote Lourdesgrot. “De meest imposante is ongetwijfeld die op de Cauberg in Valkenburg. Die is het grootste en lijkt het meeste op de echte grot in Lourdes. Maar er zijn ook andere mooie. Hier vlakbij in Holset zijn heel bijzondere mineraalstenen gebruikt om een Lourdesgrot te bouwen en die van Sint Pieter in Maastricht is gebouwd van silex, dat zijn afvalstenen van de cementwinning in de Sint-Pietersberg. Zo heeft iedere grot z’n specialiteit.”

Kloostertuinen

Het best bewaard zijn de Lourdesgrotten in kloostertuinen, zo ontdekte broeder Lambertus. “Religieuzen konden niet zo gemakkelijk op reis. Om toch iets van de spiritualiteit van Lourdes te ervaren, bouwden ze de bedevaartplek na. Kloostertuinen waren meestal beschutte plaatsen en daarom zijn er daar nu nog veel Lourdesgrotten te vinden.” Zelf hebben de Benedictijnen van Mamelis geen Lourdesgrot in hun tuin. “Dat pas niet helemaal in de Benedictijnse traditie,” legt broeder Lambertus uit. “We zijn wel Mariaal, maar dan in de liturgische betekenis van het woord, minder devotieel.”

Dat neemt niet weg dat hij van z’n overste alle ruimte krijgt om Lourdesgrotten en Mariakerken te bezoeken. Als het even kan, doet hij dat op de fiets. “Op donderdag hebben we onze vrije middag. Dan trek ik er vaak opuit. Als je dat jarenlang consequent doet, kun je heel wat plekken bezoeken.”

Een typische bouwstijl of een architectonische ontwikkeling is de broeder bij zijn speurtocht langs Lourdesgrotten niet tegengekomen. “Ik denk dat men vooral gebouwd heeft met de middelen die plaatse-lijk voorhanden waren. In België werd veel met keien gewerkt, terwijl in Venray veel puin en afvalmateriaal in de grotten werd verwerkt. Laatst kreeg ik een foto toegestuurd van een grot die helemaal uit klimop bestond. Dat vond ik wel hele bijzonder.”

Mariazuilen

De meeste Lourdesgrotten dateren van eind 19e en begin 20e eeuw. In Nederlands- en Belgisch Limburg zijn er in die tijd heel wat gebouwd. Het opmerkelijkst vindt broeder Lambertus dat er in Duitsland juist heel

weinig grotten te vinden zijn. Terwijl de Mariaverering daar in die tijd beslist niet minder populair was dan aan deze kant van de grens. “De verklaring zit ‘m waarschijnlijk in de politieke omstandigheden. Rond 1870 begon de Lourdesverering zich ook buiten Frankrijk te verspreiden. Maar dat was ook de tijd van de Frans-Duitse oorlog. Na die oorlog kreeg Duitsland te maken met de Kulturkampf. In die tijd was het voor katholieken erg moeilijk om nieuwe kerken of kloosters te stichten en dat gold dus ook voor Lourdesgrotten. Later zijn er wel een paar gebouwd, maar toch niet zo massaal als bij ons. De eerste stond hier vlakbij in Aken, maar is in de oorlog kapotgeschoten.”

Wat de Duitse regio wel kent, zijn veel zogeheten Mariazuilen: sokkels met een beeld van Maria Onbevlekt Ontvangen. “Die dateren meestal van vóór de verschijning in Lourdes. Ze zijn vaak geplaatst om te vieren dat de paus in 1854 met een dogma de al veel langer bestaande verering voor Maria Onbevlekt Ontvangen bevestigde. Heel Europa verkeerde tussen 1830 en 1960 in een Mariaal tijdperk.”

Onderzoek

Broeder Lambertus zou graag nog eens onderzoeken hoe de Maria-verering in Limburg zich heeft ontwikkeld. “Daarbij gaat het me niet om het aantal kapelletjes, maar om de Mariale verering waaraan ze zijn gewijd. We kennen een aantal bekende vereringen, zoals de Sterre der Zee en Maria Onbevlekt Ontvangen. Maar Onze Lieve Vrouw van de Overwinning is hier veel minder bekend, terwijl die in België juist heel populair was. En Onze Lieve Vrouw van La Salette wordt ook maar op een paar plaatsen in Limburg vereerd. Zo zijn er ooit meer tradities geweest, die later helemaal door de Lourdesverering zijn overstemd. Het zou interessant zijn om daar eens onderzoek naar te doen.”

Wat Lourdes betreft: zelf is broeder Lambertus daar maar één keer geweest. En ook nog bij toeval. “Dat was tijdens de laatste zomer-vakantie, voordat ik in het klooster zou treden. Ik was met mijn ouders op weg van Spanje naar huis, toen we een Vlaamse dame troffen die ons enthousiast maakte om ook naar Lourdes te gaan. Dat was op 15 augustus, het feest van Maria Tenhemelopneming. Eerlijk gezegd was het me er veel te druk. Laat mij maar door het Limburgse land fietsen.”

MARIA VAN LOURDES IN NIS DE KERKSTRAAT

Wanneer op de tweede zondag na Pinksteren en op 15 augustus, Maria Hemelvaart, de processie door de straten van Broekhuizenvorst trok, werd in de tegenwoordige Kapelstraat, tegenover de vroegere pastorie, thans Kapelstraat 1 een kapelletje gebouwd om als rustplaats te dienen.

Rond 1895 besloten de families Coppus en Freulich een permanent kapelletje te bouwen op de hoek van de Broekhuizerweg en de Kapelstraat. Het kapelletje werd toegewijd aan "Onze Lieve Vrouw van Zeven Smarten". De familie Freulich verzorgde het kapelletje en als er processie was maakten de buurtbewoners erg veel werk van de versiering in en rond de kapel.

Tijdens de bevrijding in november 1944 liep het dak nogal wat schade op die in 1946 door de fa. Thijssen hersteld werd. Wegverbreding was er de oorzaak van dat het kapelletje in 1964 moest verdwijnen. Het lag in de bedoeling in de naaste omgeving een vervangend kapelletje te bouwen. Toen echter de Maria-processie afgeschaft werd en de route van de Sacramentsprocessie gewijzigd werd, vonden velen wederopbouw onnodig. Wel kreeg de straat, lopende van de Broekhuizerweg naar de Broekstraat de naam Kapelstraat, als herinnering aan de vroegere kapel. Op initiatief van de Historische Kring werd in 1985 op de plaats van de vroegere kapel een wegkruis geplaatst.

Het beeld "Onze Lieve vrouw van Zeven Smarten" dat in het kapelletje stond stamt uit ca 1700. Waarschijnlijk is het 116 cm hoge lindehouten beeld afkomstig uit een kapelletje dat eerder in deze omgeving stond.

Een aanduiding van een vroegere kapel in de buurt is te vinden op de rivierenkaart uit 1850. Op de plaats waar de Roathweg en de Broekhuizerweg nu samenkomen bevond zich volgens genoemde kaart een kapel. Op oudere en jongere kaarten wordt van deze kapel geen melding gemaakt.

In 1968 werd in Broekhuizenvorst het kerkhof uitgebreid, toen werd ook een gedeelte van de kerkhofmuur afgebroken en verplaatst. Om een mooie afronding te krijgen op de Z.O hoek werd daar een nis geplaatst, die te zijner tijd zou kunnen dienen voor een beeld of monument.

Pas twintig jaar later van 1988 tot 2001 stond hier het destijds opgeknapte houten beeld Moeder van Zeven Smarten uit het voormalige kapelletje Broekhuizerweg. Van 2004 tot 2009 stond er een Mariabeeld in dat evenals het vorige houten beeld door weersinvloeden onherstelbaar was aangetast. Daarna werd het huidige beeld in de nis geplaatst. Najaar 2012 werd het aangetaste beeld door L.v Helden gerestaureerd en in mei 2013 op een nieuwe sokkel in de nis terug geplaatst. Tevens kreeg de nis een fraaie opknopbeurt.

Kruisen en kapellen Broekhuizenvorst.

O.L. VROUWE KAPEL VAN HET WONDERBARE SCHOT

In Sevenum staat aan Den Eigen een zeszijdige bakstenen kapel. Het dak is klokvormig en met leien gedekt. Op het dak staat een open koepeltje met kalotdakje, gedragen door zes rondhouten zuiltjes met daarop een peervormige top met een fraai smeedijzeren kruis. Aan dit kruis is een windvaantje bevestigd met het jaartal 1964. In dit jaar is de kapel gerestaureerd. Boven de segmentboog van de ingang is een mergelsteen ingemetseld met het jaartal 1676. Onder de fraai geprofileerde daklijst bevinden zich 24 eikelversieringen. Verder heeft de kapel twee ovaalvormige raampjes met elk twee aanzet- en sluitstenen van mergel. In de steunberen zijn boekstenen van mergel verwerkt. De grootste breedte van de kapel is ca. 2.50 meter; een ribloos straalgewelf overkoepelt de ruimte.

In de kapel op het altaartje met retabel (tweede helft 17e eeuw) stond vroeger een houten madonnabeeldje met kind, geflankeerd door twee Corinthische zuiltjes. In 1973 werd het beeldje ontvreemd.

Sindsdien wordt het vervangen door een gipsen replica, geschonken door mevrouw Marie Hermkens, die schuin tegenover de kapel woonde. De kapel, die onder Monumentenzorg staat, is in 1981 opnieuw grondig gerestaureerd. Tijdens deze restauratie bleek dat ijzeroer was gebruikt als fundering voor de kapel; een wijze van funderen die in die tijd veel voorkwam.

Uit de registers van de parochie blijkt dat de kapel werd gebouwd in opdracht van Jan Slots uit Helden temidden van de oude akkervelden "den Schendt", "den Stapacker" en het "Osseneecht" op een kruising van de Steeg en de veldweg dwars over het "Luttelse veldt" naar de tegenwoordige buurtschap Frankrijk.

In diezelfde tijd, omstreeks 1680, trouwde een zekere Lucia Slots in Sevenum. Het verhaal wil dat zij in de winter in de richting van Sevenum liep en er plotseling een grote wolf voor haar stond. Zij bad tot O.L. Vrouw en op het moment dat de wolf haar wilde aanvallen, klonk er een schot dat het dier velde. Op de plaats waar dit gebeurde, verreës in 1676 de kapel van "het wonderbare schot". Men kan zich afvragen wat een wolf in deze tijd in Sevenum deed. Wat echter niet algemeen bekend is, is dat tot in de 19e eeuw vooral de Peelgemeenten last hebben gehad van wolven en Sevenum ligt immers aan de rand van de Peel. In 1897 is in de Peel de laatste wolf gesignaleerd. De uitgehongerde en bloeddorstige wolven waren gevaarlijke vijanden van de herders en het vee, vooral in de wintertijd. Deze feiten maken de legende over de ontstaansgeschiedenis van deze kapel begrijpelijk.

Stichting Kruisen en Kapellen Sevenum

CONTACTDAG 2014 IN STEYL

Op zaterdag 12 april 2014 wordt weer de jaarlijkse contactdag voor leden van plaatselijke organisaties, abonnees en donateurs van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg gehouden. Deze keer brengen we een bezoek aan het kloosterdorp Steyl.

programma:

- 13.00 uur: Start in het Missiehuis, **St. Michaelstraat 7, 5935 BL Steyl**.
We worden ontvangen met koffie en vlaai.
U wordt bijgepraat over het wel en wee van onze Stichting in het afgelopen jaar.
- 13.30 uur: Inleiding (videopresentatie) over het Missiehuis en de kloostergemeenschappen van Steyl.
Tevens gelegenheid tot het stellen van vragen.
- 14.30 uur: De aanwezigen worden gesplitst in twee groepen en brengen onder leiding van een gids een bezoek aan klooster, kerken, tuinen en verdere terreinen van het Missiehuis.
- 16.15 uur: Gezamenlijke afsluiting.
Einde van het officiële gedeelte.

N.B. Voor deelname aan de contactdag wordt een eigen bijdrage van € 5,- per persoon gevraagd.

Steyl was in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd een losplaats aan de Maas voor mergel, wijn, steenkool en andere artikelen voor het Gulickse achterland. Dit bracht grote welvaart voor de Steylerse kooplieden, vooral in de 18e eeuw. Enkele bouwden een flink landhuis van de inkomsten met hun handel verdiend zoals de familie Moubis het landgoed Moubis.

De oude haven aan de Maas is nu verdwenen maar de huisjes die er nog steeds liggen vormen nog een pittoresk dorpsbeeld van een roemrijk verleden.

Het dorp telde in de afgelopen eeuw vier congregaties met ieder hun eigen kloostergebouwen. Ook het landgoed Moubis werd opgekocht door een kloostergemeenschap die het vervolgens flink uitbreidde met een kerk en kloostergebouwen. De meeste andere kloosters werden in de jaren 70 van de 19e eeuw in Steyl gesticht door de Duitse pater Arnold Janssen. Deze was uitgeweken naar Nederland omdat in het pas opgerichte Duitse Keizerrijk de Katholieke Kerk onder druk werd gezet door Rijkskanselier Otto von Bismarck tijdens de *Kulturkampf*. Zijn kloostergemeenschap omvat tegenwoordig twee missiecongregaties en een congregatie van aanbiddingszusters. Een vierde congregatie van zusters heeft Steyl inmiddels verlaten. Pater Arnold Janssen werd op 5 oktober 2003 in Rome door paus Johannes Paulus II heilig verklaard.

Kerkelijk was het dorp tot begin vorige eeuw een rectoraat. Pas in 1933 werd Steyl door bisschop Lemmens van Roermond tot zelfstandige parochie verheven. Op 27 augustus 2011 werd de parochiekerk gesloten met een pontificale hoogmis en werden de altaarreliëken en het Allerheiligste overgebracht naar de benedenkapel van het Missiehuis.

Steyl

kloosterdorp aan de Maas

1 Missionarissen van Steyl SVD
Missiehuus St. Michael	10 Kerkhof	16 Aanbidingszusters SSpSAP
Klooster v. d. H. Geest
Aanbidingskapel
2 Kerk met sarcofaag van Arnold Janssen	11 Grotten	17 Pottenbakkerij
3 Gastenverblijf Centrum St. Michael	12 "De Zaaier" Gedenkteken voor Arnold Janssen	18 Botanische tuin "Jochum-Hof"
4 Missiemuseum Steyl	13 Missiezusters SSpS
H. Hart klooster
retraitehuus
Hoofdingang Zustersstraat
Sarcofaag van Helena Stollenwerk
en Hendrina Stenmanns	19 Cafeteria
5 St. Gregor	14 Inrit voor bussen naar het H. Hart klooster	20 Café-restaurant "t Vaerhoes"
6 Voormalig Drukkerij	15 Tuin en Kerkhof	21 Restaurant "Vriendenkring"
7 Werkplaatsen		22 Café-restaurant "Mouthuys"
8 H. Hart heuvel		
9 Lourdesgrot		

Donateurs en abonnees

Indien u in het jaar 2013

- donateur was van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg (donateurs betalen een bijdrage van 25 euro of meer) of
- indien u abonnee bent van onze periodiek "Kapellen en Kruisen" (abonnementskosten 12,50 euro per jaar) en u heeft uw bijdrage voor 2014 nog niet voldaan, dan verzoeken wij u vriendelijk uw bijdrage te voldoen op rekening NL58 ABNA 05762 20 159 onder vermelding van donateur 2014 of abonnement 2014.

Kunstwerk van Christus aan kruis dat eveneens in de tuin van het Missiehuis in Steyl staat